

do 6krat namaže ali prevleče z vodenim steklom. *)

Posebno dobro pa je vodeno steklo, ako ne rabimo čisto samega, ampak da je zmešano s kako v prah zmleto drugo stvarjo, postavimo, z drobno zmletim navadnim steklom (glažem) ali s kreda, košeno moko itd.

(Konec sledi.)

Pomisliki svilorejca.

(Ali se bo res dala svila ali žida brez svilnih červičev ali svilodov in murvinega perja presti?) Ko smo unidan v našem listu naznanili novico, da je apotekar Cavezzali v Lodi našel umetnost, naravnost iz murvinega perja svilo presti, nismo zamolčali, da smo neveren Tomaž o tem. Bolj na drobno beremo sedaj od tega v časniku „Neue Erf.“, ki tudi sicer verjame, da kemija utegne iz murvinega perja neko snovo na dan spraviti, ki je morebiti svilni nitki podobna, al to ne bo nikoli res, da bi mogli iz murvinega perja bolji kup svilo presti kakor jo predejo svilni červiči. Le takrat — pravi omenjeni časnik — se bo s pridom svila predla iz murvinega listja, kadar bomo mi namesto krava iz merve in vode delali mleko, ali kadar bomo mi namesto čbel brali sterdo iz cvetlic. Gotovo je, da v mervi in vodi, ki jo krava povzije, je mleko, in v cvetlicah je sterda, — ali po čim bi bilo mleko, če bi ga kemikarji iz merve in vode delali, in po čim bi bila sterda, če bi jo mogli ljudje iz milijonov in milijonov cvetlic nabirati? Kakor nam krava najcenejše dela mleko in čbela najcenejše sterda, tako so tudi svilni červiči najcenejši fabrikanti žlahne svile!

Za domače potrebe kaj.

(Zoper opékline pomaga kuhinska sol hitro.) Dvé periši navadne kuhinske soli naj se raztopi v bokalu vode, in s to slano vodo naj se pomočijo rute in ovijejo okoli opečenih delov. Znan je sicer ta pomoček že davnej, vendar še ne tako, kakor bi imel biti.

(Ako človeku presilno krí iz nosa teče) pomaga po priporočilu zdravniške družbe v Londonu prah probkovega oglja. Propka ali plúta (Kork) je tista vsakemu dobro znana skorja, iz ktere se napravljajo zamaški steklenice ali flašk. Tak zamašek naj se pri luči ožgè, ožgano oglje potem osterže, in kakor tobak naj ta prah v nos potegne, komur presilno krí iz nosa teče.

Višja vlada našega cesarstva. **)

Avstrijsko cesarstvo je dedna samovlada, ktere poglavar se cesar imenuje, in ima postavodajavno in izpeljavno oblast v svojih rokah. Ali ker je država silno velika in ker je toliko opravil, da jim ena glava ni kos, ima cesar na svoji strani državni svet, in ima posebne opravitelje, katerim pravimo ministri. — Državni svet obstoji iz naj bolj skusenih in naj modrejših mož, s kterimi se cesar posvetuje, kolikorkrat misli dati kako novo občnoveljavno postavo, ali določiti in izpeljati kaj važnega. Tudi ministri morajo biti prebrisane glave in v vsih rečeh dobro

*) Gospoda Zwillinger in Zacher v Holešavi na Marskem, (Holleschau in Mähren) imata fabriko, v kateri se dobiva vodeno steklo. Da bi se prepričali: ali res vodeno steklo varuje lesene reči, da ne pogoré, so vpríčo tamošnje cesarske gosposke žerjavice djali na škodljive, ki so bile na eni strani z vodenim steklom namazane. Kakor deleč je v škodljive segla namaža ali povlak, se jih ni celó nič ogenj prijel. — Tako se bere, kakor časnik „Neue Erf.“ zagotavlja, v protokolu, v kterem je zapisana omenjena poskušnja.

**) Za poskušnjo iz pohvaljenega „Cvetja keršansko-slovenske zemlje“, ktero smo zadnjič priporočili našim mladim in starim. Vred.

znajdeni; kajti na njih ramah sloni vsa vladarska teža, in oni so odgovorni cesarju za vse, kar koli počno v prid ali škodo države. Njih opravila so:

1) Eden je minister zvonajnih opravil. Njegova dolžnost je, poganjati se za čast in blagostan države v vsih zvonajnih zadevah, čuvati, da se državne pravice ne kratijo od ptujih narodov ali njih vladarjev, in varovati državljane, ki potujejo po ptujih deželah ali ondi kake opravke imajo. Njemu podložni so avstrijski poslanci na zvonajnih dvorih in avstrijski konzuli na Gerškem, Turškem, v Ameriki in skorej v vsih večjih terznih mestih. — Tudi za cesarsko hišo ima skerb, in kolikorkrat se v cesarski rodovini kaka ženitev, možitev ali kaj družega važnega zgodi, vse pisma gredó skozi njegove roke.

2) Drugi je minister notranjih opravil, ki vlada in oskerbuje vse, kar zadeva državne notranje reči, čuva in gleda, da se postave dopolnujejo in da politiske gosposke izveršujejo svoje dolžnosti.

Oblast in roka ministra notranjih opravil daleč sega, pa tudi mnogoternate dolžnosti slone na njem. On mora skerbeti, da je mir in varnost po cesarskih deželah; mora braniti mirne in poštene ljudi, da se jim kaka krivica ne zgodi, rogovileže pa, vlačugarje, tatove, roparje in kar je njim enakega, mora zavračati in izročevati sodni gosposki, da jih kazni po zasluženju. On mora gledati, da se meje posameznih kronovin ne premaknejo, in da vsaka zmed njih obderži svoje pravice. Vse bolnišnice, ubožnice, delavšnice, ječe in druge enake naprave so njegovi skerbi izročene. Ako kuga, človeška ali živinska razsajati začne, ako ogenj mesta ali vasi popali ali pokonča, ako povodenj njive, travnike in hiše zasuje in podere, ako toča žitne polja in vinske gorice potolče, mora minister notranjih opravil na noge stopiti in napeti vse žile, da nesrečnikom pride na pomoč — in še marsikaj družega mora on poskerbeti.

Ima pa tudi mnogo služabnikov, ki mu grejo povsod na roko, in so zavezani, natanko dopolnovati vse njegove povelja in ukaze. Vsaka dežela ima svojega deželnega, vsaka kresija svojega kresijnega, vsaki kanton svojega kantonskega in vsaka soseska svojega soseskega poglavarja ali župana, in vsi so njemu podložni.

3) Tretji je minister bogočastja in nauka, ktere ga dolžnost je skerbeti, da je dosti šol ali učilnic, in da se mladina podučuje v vsih potrebnih rečeh. On mora varovati tudi cerkev v njenih pravicah, in krepko odbijati vse protivne napade, naj pridejo od te ali od une strani.

Naše cesarstvo ima blizo 40 milijonov ljudi, in med njimi je blizo 30 milijonov katoličanov; drugi pa so staroverci, judi, luterani, kalvinci in njim enaki krivoverci. Vsi ti, dasiravno niso naše vere, so vendarle naši bližnji in imajo pravico, v miru uživati svoje dohodke in služiti po svoji vesti in veri Bogu — in ne smemo jim delati krivice. Sveta katoliška cerkev ima v našem cesarstvu 14 nadškofov, 59 škofov in nad 40.000 duhovnikov. Nadškofi so: v Pragi, Beču, Solnigradu, v Gorici, Vidmu, Benetkah in Milanu, v Zagrebu, Zadru, Olomucu, Lvovu, Ostronogu, Jagru in v Koloči. Samostanov, možkih in ženskih, je okoli 800, v kterih je kakih 13.000 redovnikov in redovnic. — Starovercov je nekaj soedinjenih z nami, nekaj pa ne. Soedinjeni imajo 2 nadškofa: v Lvovu in v Fogaras-u, in 7 škofov; nesodinjeni pa imajo 1 nadškofa v Karlovcu, 10 škofov in 26 samostanov.

Za poduk možke in ženske mladine so ljudske šole, ki se razdeljujejo v dva razreda, in po šolski postavi bi imela v vsaki fari šola biti, in vsakdo od 6. do 12. leta v šolo hoditi. Glavne šole imajo štiri razrede. — Za višji poduk so gimnazialne šole, ki obstojé iz 4 ali iz 8 razredov, in kterih je v našem cesarstvu 270. Za duhovnike so bogoslovne, za pravoznance pravoslovne, za zdravnike zdravniške šole, in kjer so vse te višje šole, se reče, da je „vseučelišče“. Naj slavniše vseučelišči ste v Beču in v Pragi.

4) Četrti je minister pravosodja. Njegova roka vlada vse sodne gosposke, in njegova dolžnost je skerbeti, da se deržavljanom vselej in povsod pravica skazuje. Pravdati se sicer ni dobro — pregovor pravi, da pravda je prazna havda, in Jezus sam nas opominja, pravnogibati se; ali včasih se vendar primeri, da ni mogoče drugač, kakor pravdo začeti ali tožiti hudodelca — in zato so sodnije potrebne. Sodnije so trojne: so kantonske sodnije, so nadsodnije, in v Beču je naj višja sodnija. Kdor misli, da nižja sodnija mu je krivico storila, mu je pot do višje sodnije odpert; kdor pa pri dveh sodnijah zgubi, mu drugega ne ostane, kakor udati se in sodbi tiho se podvreči.

Sodniki morajo priseči, da bodo sodili vselej po ostri pravici, da ne bodo gledali na veljavnost ljudi in tudi ne jemali daril.

5) Peti je minister vojaštva, kateri oskerbuje vse, kar zadeva vojaštvo in brodovje. Vojakov potrebuje vsaka deržava, nekaj da obvaruje notranji mir, nekaj da odbija zvonauje sovražne napade.

Vojaki so ali pešci ali konjiki ali topničarji. Pešcev naše cesarstvo ima 63 polkov (regimentov), ima zraven še 14 polkov graničarjev, 1 polk in 25 batalionov lovcev, in 20 batalionov granatnikov. Konjikov je 8 polkov oklepnikov, 8 polkov dragonarjev, 12 polkov ulanov in 12 polkov huzarjev. Topničarjev je 12 polkov. Verh teh je še mnogo voznikov in mnogo vojakov, ki so za mostove narejati, za ceste delati, za rove kopati, itd. — Polki pešcev imajo po 4 batalijona in 2 batalijona brambovcev; batalijon ima 6 čet ali kompanij; četa ima 50—100 mož, o vojski pa na pol več. Polki konjikov obstojé iz 6 ali 8 trum, truma ima 150—180 konjikov. Vojaki, ako vojske ni, se izslužijo v osmih letih; potem pa, ako so še čversti in zdravi, se vverstijo med brambovce. Vojaki, ki so v vojski dobro se obnašali, dobé častne svetinje, zlate, sreberne ali bronaste, in vsakdo jih v časti ima. Naše cesarstvo ima pa tudi mnogo vojskinih ladij, nekaj da brani bregove jadranskega morja pred sovražnimi napadi, nekaj, da varuje tergovske ladije pred morskimi tolovaji. — Zraven vojakov imamo tudi 19 polkov žandarmov, nekaj pešcov nekaj konjikov. Njih dolžnost je, skerbeti za notranji mir in red, slediti hudodelce in ustavljati se vsaki nerodnosti. Imajo lepo plačilo, pa tudi težavno službo.

6) Šesti je minister dnarstva, kterege skerb je, da pobira deržavne dohodke in plačuje nje stroške. Naše cesarstvo ima lepe dohodke — blizo 250 milijonov goldinarjev; ima pa tudi stroškov obilno — samo obresti za deržavni dolg mora plačati leto na leto okoli 80 milijonov goldinarjev.

7) Sedmi je minister kupčijstva, kterege dolžnost je, povzdigovati kupčijstvo na čedalej višjo stopnjo. On mora skerbeti za potrebne mostove, ceste, vodotoke in sploh za vse naprave, po katerih se kupčijstvo oživlja. Deržava, v kateri je kupčijstvo na slabih nogah, je revna na dnarjih in večidel na nizki stopnji dušne izobrazbe.

Na zadnje še to opomniti hočem, da število ministrov ni zmiraj enako; včasih jih je več, včasih manj. Odstopi kdo zmed njih, morajo drugi prevzeti njegove opravila.

Domače pripovedke.

1.

Rojenica, ki je stanovala verh Mladega verha, je hodila s srebernim žehtarom mlest Groseljrove krave, ki so se pasle ondot. Noben pastir si ni upal, ji tega braniti, ker kdo vé — — —! Zato pa, ker ji niso rekli pastirji nikoli žalibesede, je prinesla enkrat k Groseljni preje in je rekla: To imate v plačilo svoje gostoljubnosti; vijte jo, in nikoli vam ne bo potekla, ako ne boste nikoli rekli: „konec je potekel“ ali „konec sem najdel“. Raji recite: „nitka je potekla, in „nitko sem najdel.“ Če ne rečete tako, bo koj preje konec.

— Storili so po Rojeničnem svetu in obogateli so. Zmiraj so vili in vili, pa preje je bilo vedno še toliko kot od začetka. Pastir, ki je krave zvečer domú prignal, je mogel vsakikrat prejo viti do terde noči. Ker so pastirji navadno leni, se je tudi temu stožilo nekega večera in vès nejevoljin reče: „Da bi bilo že, vraga, saj enkrat te preje konec!“

In res še tisti večer jo je izvil.

2.

Bilo je še zgodaj pomladi mesca sušca. Snega je bilo še na debelo povsod po naših gorah. Pa vendar je klicala vsako jutro Rojenica iz verha Vancoveca k nam: „Kmet, bob sej! kmet bob sej!“ — „Zakaj, vraga, mi že veleva bob sejati, ko je še toliko snega!“ se čudi kmet, pa Rojenica je vedno le še klicala, naj kmet bob seje. — Kmetu se je to čudno zdelo in misli si: ona še ni nikoli kaj slabega svetovala, moram jo vendar ubogati. Gré tedaj in obseje njivo ravno čez sredo z bobom. Ko je obsejal bil, pride domú in pravi: „če tudi nič ne bo, ni veliko škode; pol mernika boba gori ali doli; mi saj ne bo mogla klubovati, da je nisem ubogal.“ Ko je skopnil sneg, obseje še ostali kos njive za verhom in za dnom z bobom. — Glejte čudo! kar boba je sejal pozneje, ni kar nič mogel rasti, in še to, kar ga je zrastle, so snedle mušice; kar ga je pa bil vsejal v sneg, je rastle, da nikoli tega; le stročja ni hotel nič delati. Ko je kmet vidil, da ne bo nič pridelal, si misli: zdaj so stebila še mlade, krave bom tedaj zapodil v bob, da ga bodo popasle; če čakam zorila, ne bo tu in tam nič. Kakor je sklenil, tako je storil. Pa joj, ko so jele krave stebila odgrizavati, so vidili, da ima na Rojenično povelje sejani bob zernje v sredi stebila, kakor da bi bilo celo steblo le en strok. — Hitro tedaj krave z njive!

Ko je bob dozorel, so poželi kravje ostanjke in vendar so še toliko namlatili, da še nikoli popred ne toliko iz tega prostora.

3.

Živel je svoje dni zal mladeneč v naših hribih, da mu ni bilo para daleč okrog. Vsako dekle bi ga bilo rado imelo, al on je bil merzel proti vsem. — Bivala je pa tudi tukaj tako lepa Rojenica, kakor ne vém ktera, in s to se je bil on soznanil. Vsaki ljubi večer je hodil v gojzd, da jo je vsaki dan vidil. Dolgo je to terpelo in mladeneč je jel prositi Rojenico, naj bi ga vzela za moža. Pa ona mu je odgovorila, da je ona drugačna stvar, kakor so ljudje, da se Rojenice z ljudmi le iz samega usmiljenja pečajo in da jim ni pripušeno v take zveze se z ljudmi obljubovati. On jo je pa vedno le prosil in prosil, pa vse ni nič pomagalo. Na zadnje ji vendar zmeči serce, da mu reče nekega večera: „Ker si tako nadležen, naj pa bo! Vzamem te za moža, toda proti temu, da mi oblubiš, da mi nikoli ničesa ne boš očital. Ko bi mi kdaj kaj očital, te bom zapustila pri tisti priči.“ Mladeneč vesel, da je dosegel, česar je želel, rad dovoli vse, kar je terjala Rojenica od njega.

Tri leta so hitro pretekle in obdaroval ju je bil Bog z dečkom in deklico. Pa mati je oboje otrok zadavila. Očetu je bilo to vendar preveč, zato reče ženi: „kaj pa vendar misliš, da vse otroke pomoriš. To vendar ni prav!“ — „Si pozabil svojo obljubo?“ odgovori ona. „Da je vse prav, kar sem storila, pa vedi, da bi ne bilo iz teh dveh otrok nikoli kaj prida. Dekle bi bila gerda nesramnica in deček bi bil umerl na vislicah. Zato se mi je pametno zdelo, oba koj podaviti. Obljubo si prelomil, torej se vidila ne bova nikdar več!“

4.

Svoje dni je pasel pastir ovce v Jelovci blizo črnega jezera *) Sedel je verh roba, ki je bil blizo, in pod katerim so se ovce mirno pasle po trati. Deček si je v kratek

*) Res je tam jezerček, v katerem je voda vedno črna, kakor da bi bila tam pot v pekel, kakor mi je nekdo pravil. Pis.